

Sublieme geluidsmuur Boulez

Muziek

Nieuw Ensemble en Ensemble Contrechamps o.l.v. Jurjen Hempel. Met Jennifer Koh (viool) en Jacques Zoon (fluit). Werken van Boulez, Holliger en Ligeti. Amsterdam, Muziek-gebouw aan 't IJ, 21/6.

Is het mooi of is het subliem, die vraag dringt zich onherroepelijk op bij het luisteren naar *...explosante-fixe...*, een van de *works in progress* die de Franse componist Pierre Boulez van tijd tot tijd ter hand neemt. Twijfelende muzikliefhebbers konden hun gedachten bepalen bij het Holland Festival, dat het stuk op één avond liefst twee keer programmeerde.

Peter Struycken, beeldend kunstenaar, vindt *...explosante-fixe...* in elk geval mooi. In opdracht van de Stichting Pierre Boulez vervaardigde hij een 'visuele analogie'.

Als luisterhulp bij complexe muziek wacht Struyckens visualisering zonder twijfel een grote toekomst. Beginnende Boulezianen hoeven zich niet meteen stuk te lopen op de geluidsmuur die *...ex-*

plosante-fixe... optrekt. Vooral fluitgeluid overigens, dat deels door een software-bad wordt gehaald en terug de zaal ingeslingerd, deels wordt weerspiegeld en weerkaatst door een al even blinkend orkest.

Struycken heeft zijn geometrische choreografie nauw op de partituur geschreven. Of liever: op de cd-opname onder *maître* Boulez zelf. Reidansen van wuivende staafjes monden uit in een soepel vierkantjesballet, kleurige scholen diepzeewis ontwikkelen zich tot wervelstormen van kosmische allure.

Maar Struyckens aanpak – het zichtbaar én inzichtelijk maken van klank – verliest in de loop van 35 minuten aan attractie. Hij verbeeldt *...explosante-fixe...* zonder commentaar, zonder humor, tegenspraak of twijfel, en verdonkemaant de weerbarstige kanten.

Terwijl die er in overvloed zijn. Woensdagavond dienden ze zich pas aan bij de live-versie, die de sensatie bood alsof je in een ruig berglandschap stapte dat je tot dan toe alleen nog maar kende van de

sfeervolle vakantiekiel.

Opeens viel de solofluit van Jacques Zoon te onderscheiden van de twee schaduwfluiten, links en rechts. Het Nieuw Ensemble en het Zwitserse Ensemble Contrechamps vormden helder gedefinieerde rijen van strijkers, koperblazers en hout. Computerplofjes stuiterden voor, achter, naast je. *...explosante-fixe...* kenmerkte zich door onbarmhartige brille. Het was weerbarstig, onherbergzaam, bij vlagen dreigend, kortom alles wat sublieme kunst onderscheidt van mooie kunst.

Dirigent Jurjen Hempel voelde dat feilloos aan. Componist Heinz Holliger kon hij er niet mee redden, maar György Ligeti bleef stralend overeind. Het Vioolconcert van de onlangs overleden meester werd er door Jennifer Koh strak-virtuoos uitgeranseld.

Holland Festival
2006